REDACTIONEEL

Een wereld in verandering

Het tweede nummer van 2020 is een feit: 'Nieuwe Steden'. Voordat er in meer detail wordt gegaan, komt er natuurlijk meteen één belangrijke vraag naar boven: in hoeverre is er in 'Nieuwe Steden' sprake van 'Anders Wonen' (zie AGORA 2020-1)? Zijn zij een proeftuin voor tal van nieuwe (gemeenschappelijke) woonvormen waarbij efficiënt met de ruimte wordt omgegaan? Of zijn het vooral vastgoedprojecten waarbij het grote geld bepaalt hoe wij wonen en ook wie ergens kan worden?

Het mag duidelijk zijn dat 'Nieuwe Steden' in de huidige tijd zeer breed kan worden opgevat. In een razendsnel tempo is onze eigen leefwereld de afgelopen maanden aangepast onder invloed van het coronavirus. Wanneer ik soms om middernacht naar een pakketautomaat wandel om een bestelling op te halen lijkt mijn woonplaats Leuven zichzelf niet meer. Tijdens mijn wekelijkse wandeling van een uur kom ik gemiddeld vijf mensen tegen, waaronder een oudere buurtbewoner zwaaiend van achter zijn raam. En hoewel mijn nachtelijke wandeling er een is om bewust geen mensen tegen te komen, voelt het wel surrealistisch als dat inderdaad het geval is. Tegelijkertijd worden er zeer veel initiatieven genomen om het leven door te laten gaan. Onderwijs gaat steeds beter digitaal, bedrijven komen met slimme oplossingen en contactloos bezorgen wordt de norm. Een belangrijke vraag is in hoeverre het 'normale' leven weer terug zal keren. Komen de studenten terug naar Leuven en lopen de winkelstraten weer vol? Ik hoop het toch wel! Heeft de huidige coronacrisis invloed op hoe onze steden er in de komende tijd zullen uitzien en wat betekent het voor het woonvraagstuk? Wat is bijvoorbeeld de betekenis van openbare ruimte als iedereen probeert afstand te houden? Er gaan nu zelfs stemmen op dat we moeten stoppen met verdichting en social distancing ook veel letterlijker moeten nemen wanneer het over stedenbouw gaat. Het zijn geluiden die bijvoorbeeld ook al naar voren kwamen na 9/11, zonder dat die de planning en ruimtelijke ordening al te veel hebben beïnvloed. En vergeet ook niet dat dat landen als Hongkong, Taiwan en Singapore met zeer hoge dichtheden het virus wel weten in te dammen – al dan niet met inbreuk op de privacy. Tegelijkertijd zijn het vaak juist de steden of gebieden met een hogere dichtheid waar de digitale infrastructuur en initiatieven als eerste ontplooid raken en slimme bezorgoplossingen makkelijker zijn te realiseren.

Hoewel het met die verdichting wel zal meevallen, is er misschien een grotere impact op nieuwe of alternatieve woonvormen. De bereidheid voor alternatieve woonvormen met het delen van bepaalde ruimtes was vaak al niet heel hoog. Maar wil men dit in de toekomst nog wel, nadat het duidelijk is geworden dat die ene buurman zich eigenlijk niets aantrekt van het coronavirus en gewoon nog mensen uitnodigt en 10 keer per dag naar buiten gaat, en daarmee niet alleen zijn eigen gezondheid in gevaar brengt? Sommige zullen in plaats van een alternatieve woonvorm in de stad toch verhuizen naar een nieuwbouw- of vinexwijk.

En laat dat nou net het soort wijk zijn waar ik ben in opgegroeid. Om precies te zijn: Osdorp - De Aker in Amsterdam. Opgeleverd in 1990, dus net voor het echte vinexbeleid. De wijk op zichzelf is een uitloper van één van de Westelijke Tuinsteden (gebouwd tussen grofweg 1950-1965) als onderdeel van het Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam. Over deze destijds 'nieuwe steden' kan uiteraard veel gezegd worden, zowel positief als negatief. Maar het vele groen op 'kinderwagenafstand' is iets dat in de periode daarna niet vaak meer wordt meegenomen. De eigen buurt werd dan ook steeds minder belangrijk. Zoals het hoort in een vinexwijk gingen wij als kind in de weekenden dan ook de buurt uit met de auto. Voor de winkels naar Haarlem, voor het groen naar de duinen, of verder weg naar de Veluwe. Maar het is pas in tijden van crisis dat men beseft hoe belangrijk de buurt en directe leefomgeving eigenlijk zijn. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor mensen op leeftijd, wanneer de auto wegvalt en men meer is toegewezen op de buurt. Eén van de lessen is om buurten te creëren waarmee men zich kan identificeren en die een thuisgevoel oproepen. Een thuis en buurt waar je graag wilt zijn, en dan niet alleen maar omdat je er het grootste gedeelte van de tijd juist niet bent! Het is echter maar de vraag of vastgoedontwikkelingsprojecten die instaan voor de zogenaamde 'Nieuwe Steden' daar – en met de vele andere lessen uit de geschiedenis- rekening mee houden. Het tweede nummer van 2020-2 geeft alvast een klein inkijkje in wat er achter deze projecten (écht) schuilgaat.

Wesley Gruijthuijsen, Hoofdredactie AGORA

COVERFOTO
Bron: James Sullivan

ACHTERGRONDFOTO
Bron: Alex Knight (Unsplash)

INFOGRAPHIC
Titel: Geplande nieuwe steden in Afrika
Bron: INTI (International New Town Institute)